

Mål og retningslinjer for hjorteviltforvaltningen i Eidskog kommune 2023-2027

EIDSKOG
KOMMUNE

For framtidens generasjoner.

Bilde fra MostPhotos.

Innhold

Innledning.....	3
Områdebeskrivelse.....	4
Rolle- og arbeidsfordeling i hjorteviltforvaltningen, lokalt.....	4
Elgvald.....	5
Hjorteviltet i Eidskog, bestandsstatus.....	5
Slaktevekter, kalv og åring.....	10
Rådyr.....	11
Hjort.....	12
Fallvilt.....	13
Beiteressursen.....	15
Rovdyr.....	16
Målsettinger.....	17
Målsettinger for elg.....	18
Målsettinger for rådyr.....	18
Målsetting hjort:.....	19
Målsettinger for andre arter.....	19
Bestandsplaner på elg.....	19
Bestandsplan rådyr.....	21
Bestandsplan hjort.....	21
Kontroll.....	22
Viltfond.....	22

Innledning

Forskrift om forvaltning av hjortevilt FOR-2016-01-08-12 (heretter referert til som hjorteviltforskriften) legger til rette for en lokalt tilpasset forvaltning av hjorteviltartene våre. Lokalkunnskap og godt faggrunnlag skal styrke viltforvaltningen innenfor de fastsatte nasjonale rammene. Dagens status skal danne grunnlaget for en plan som for målsetninger og retningslinjer for privat forvaltning samt belyse diverse utfordringer med viltforvaltning i kommunen. Målsettingen dannes på grunnlag av dagens beitegrunnlag, bestandsutvikling, utfordringer knyttet til jordbruk og skogbruk, samt viltulykker på vei og jernbane.

Det er lagt opp til at kommunens oppgaver knyttet til viltforvaltning skal utføres i samarbeid med rettighetshaverne for å sikre en fornuftig fordeling av ansvar, roller og rettigheter knyttet til viltforvaltning. Samarbeid med nabokommuner er også viktig, samt god dialog med Fylkeskommune og Statsforvalter, da viltet lett kan forflytte seg over grenser.

Den kommunale målsettingen skal jf. § 15 i hjorteviltforskriften legge grunnlaget for bestandsplaner for hjortevilt som utarbeides på vald-nivå (sammenslutning av flere rettighetshavere).

- Målsettingene skal være etterprøvbare og målbare
- Evalueres ved revidering av planen
- Ta hensyn til andre samfunnsinteresser innad i kommunen

Planen skal være til og med 2027 og revideres så den er klar 2028 (bør vedtas politisk høsten 2027). Rullering av mål- og retningslinjer og bestandsplan samtidig viser seg å være noe utfordrende med tanke på frister som er fastsatt i hjorteviltforskriften.

Som noen kanskje har fått med seg er det satt i gang med en revisjon av viltloven, når dette arbeidet skal være ferdig er noe usikkert, men det er sikkert ferdig før planperioden er over

Disse mål- og retningslinjer bygger i stor grad på jobben som ble gjort av Pål Sindre Svae på oppdrag fra Eidskog kommune i 2017 med hans tillatelse, men med oppdaterte data fra de 11 siste åra 2011-2022.

Områdebeskrivelse

Naturforhold

Eidskog kommune er den sørligste kommunen i Hedmark fylke. Kommunen grenser til Kongsvinger og Sør-Odal i nord (Innlandet), samt Nes og Aurskog-Høland i vest (Viken). Eidskog er en grensekommune, og grenser følgelig til Sverige og Värmland i øst. Eidskog kommune har et totalt areal på 641 km², og ca.75% av arealet består av produktiv skog (522 km²).

Generelt er produktiviteten middels til god, med en gjennomsnittsbonitet på G14. Det avvirkes noe over 140000 kubikk årlig. Kommunen består ellers av 40,5 km² jordbrukslandskap, knyttet hovedsakelig til korndyrking. Vann og vassdrag står for ca.36 km². De største vassdragene er Vrangselva og Buåvassdraget, som begge renner inn i Sverige via flere små og middels store innsjøer. Berggrunnen i Eidskog består av grunnfjellens gneiser og granitter. Eidskogs høyeste punkt er Hornkjølberget på 434 moh., mens kommunens laveste punkt ligger på 120 moh.

I mangel på GIS-ansvarlig vil kart med oppdaterte valdgrenser komme etter hvert, for ja – det har vært endringer og flere skal det sikkert bli, derfor avventer vi den litt

Rolle- og arbeidsfordeling i hjorteviltforvaltningen, lokalt

Kommunene - den lokale viltmyndigheten, som skal forvalte hjortevilt kommunalt ved å gi lokale rammer gjennom eget planverk. Kommunen åpner for jakt på hjortevilt, og fastsetter minstearealene i kommunen.

Tabell 1. Oversikt over minstearealet i Eidskog kommune for elg, rådyr og hjort.

Art	Minsteareal
Elg	3000 daa
Rådyr	500 daa
Hjort	60 000 daa

Kommunen godkjenner bestandsplanene som rettighetshaverne står for, og godkjenner avskyttingsavtaler som et resultat av godkjent plan, etter Hjorteviltforskriften.

Fallviltoppgavene ligger til kommunen og kommunen har det kommunale viltfondet. Eidskog kommunestyre har delegert viltmyndigheten til viltnemda etter «Delegeringsreglement for Eidskog kommune».

Privat forvaltning

Eidskog kommune består i hovedsak av private skogeiere, og det er ca. 800 skogeiere i kommunen. Det er i de fleste tilfeller grunneier som er jaktrettshaver. Etter handlingsplan for hjortevilt er mer forvaltningsansvar lagt over på jaktrettshaver. Jaktrettshaver har

ansvaret for den lokale forvaltningen av hjorteviltbestander ved hjelp av bestandsplaner og avskyttningsplaner. Rettighetshaver utformer disse planene som godkjennes av kommunen etter de satte rammene i dette dokumentet.

Elgvald

Rettighetshaverne i Eidskog er organisert i elgvald, som også fungerer som bestandsplanområder for elg. I Eidskog kommune er det i dag syv elgvald, som alle er godkjente bestandsplanområder:

Bestandsplanområdene i Eidskog samarbeider innad i kommunen, og gjennom Elgregionråd Øst. Elgregionråd Øst (ERRØ) som består av fem av valdene Eidskog kommune, hele Aurskog –Høland kommune, deler av kommunene Nes, Fet, Sørumsdal, Sør –Odal og Kongsvinger. Elgregionen dekker et areal på over 2 millioner dekar. Regionen er rådgivende og ikke juridisk bindende, og arbeider med de fleste temaene innenfor elgforvaltning. Regionen er en viktig samarbeidspartner for kommunene, og gjør at det blir et godt interkommunalt samarbeid mellom både rettighetshaverne og kommunene.

Østre
Vestre
Nordre
Søndre
HLG
Stangeskovene
Midtre

Rådyrvald

Det er 41 rådyrvald i Eidskog, hvorav fem av disse har kvotefri jakt. Kommunen ønsker å oppfordre til at valdene går sammen om felles bestandsplanområder, for å forvalte rådyrbestanden med en felles tanke over et større område.

Hjortevald

Det ble åpnet for hjortejakt, men det er et etablert hjortevald i kommunen, Stangeskovene Hjortevald, som ble etablert i 2014. Per nå er dette løst med å tildele 1 hjort per vald.

Hjorteviltet i Eidskog, bestandsstatus

Elg

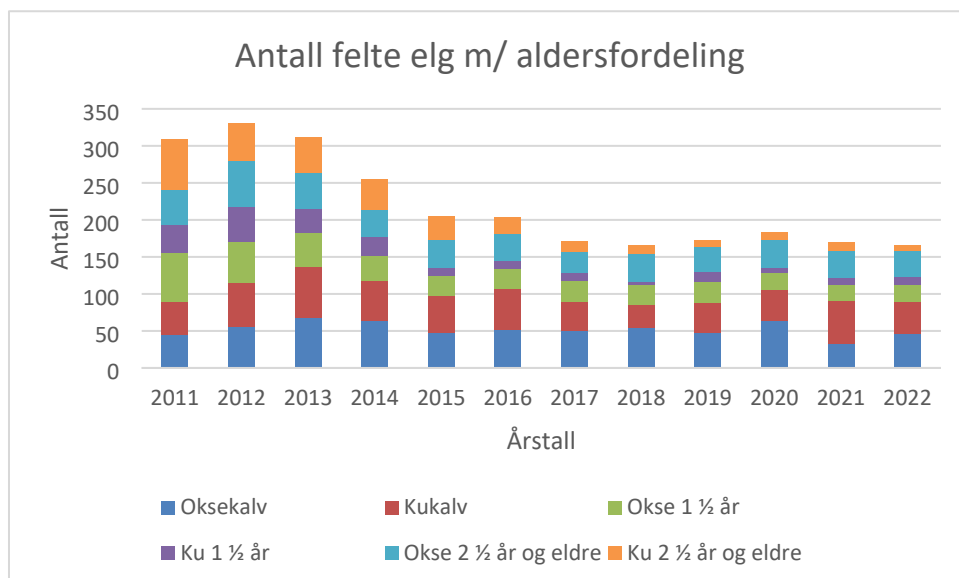
Elgforvaltningen i Norge er i stor grad basert på registrerte data gjennom sett og skutt elg, som man registrer i hjortevilt. Gjennom hjorteviltregistrert har vi et godt tallgrunnlag på sett og skutt for å kunne si noe om videre forvaltning av arten. Det er også verdt å påpeke at Miljødirektoratet endret metoden for registrering av sett elg og sett hjort i 2018.

Felte elg

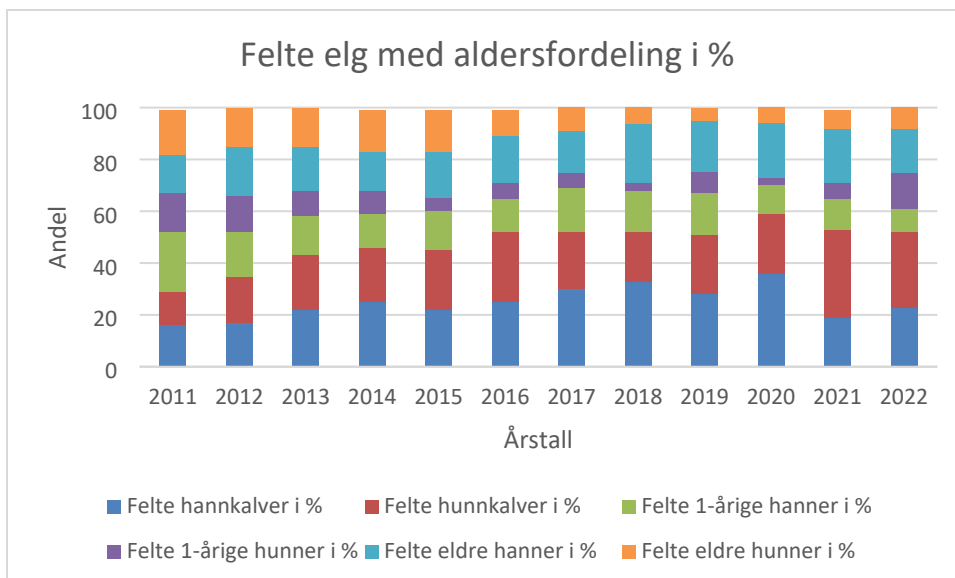
I ulvesona er det viktig å bevare den reproduktive delen av bestanden, det vil si høy beskatning på kalv og ungdyr. Ved å skyte en mindre andel voksne dyr øker alderen i bestanden, som igjen fører til høyere produksjon og større mulighet til høstningsverdig overskudd.

Bestandsstatus per 2022

Det er i 2022 felt 166 elger i Eidskog kommune, gjennom ordinær jakt. Av grafen under kan man se at andel felte elg har holdt seg forholdsvis stabil siden 2017. Da de nye mål- og retningslinjene trådte i kraft i 2017 var det flere av valdene som allerede fulgte anbefalingen fra Elgregionråd Øst (ERRØ) om 50 % kalv. Fra 2017 oppfordret kommunen til 70 % kalv, og totalt sett på kommunalt nivå har andel felt kalv vært over 60 % de siste årene.

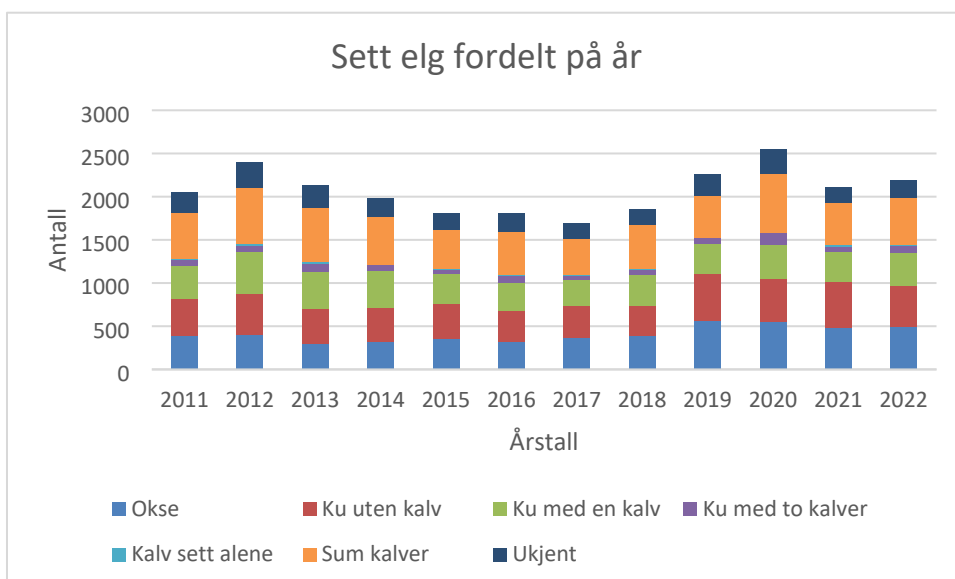
Figur 1. Antall felte elg i Eidskog kommune, fordelt på alder- og kjønnskategorier, i perioden 2011 til 2022. Antall felte elg er også medregnet alle felte elg i Stangeskovene elgvald - som også har areal i nabokommunene.

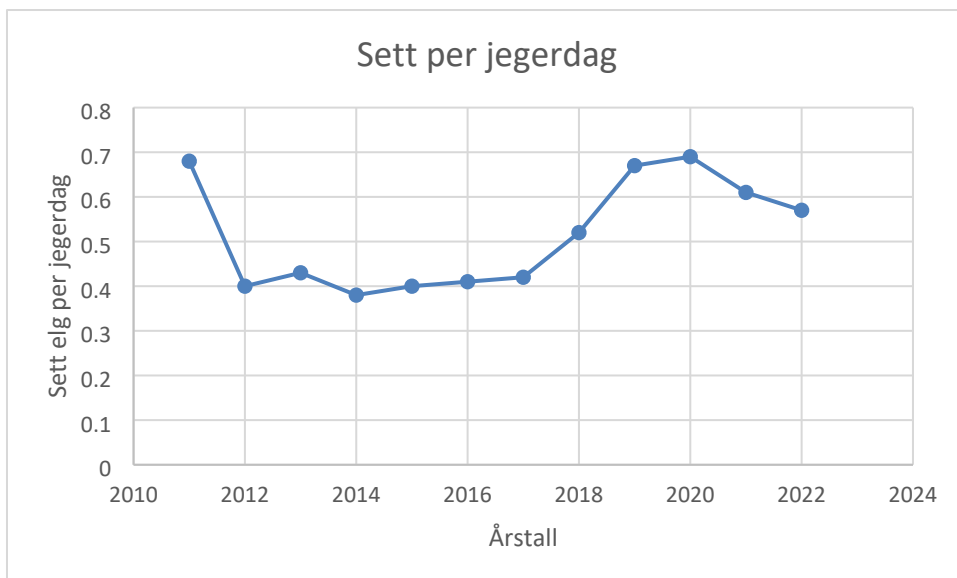
Figur 2. Andelen felte elg i Eidskog kommune, fordelt på alder- og kjønnskategorier i perioden 2011 til 2022.

Sett elg

Sett elg forteller noe om hvor ofte det observeres elg under jakta, men resultatene fra slike observasjoner skal ta med en klype salt

Figur 3. Antall sett elg fordelt på år.

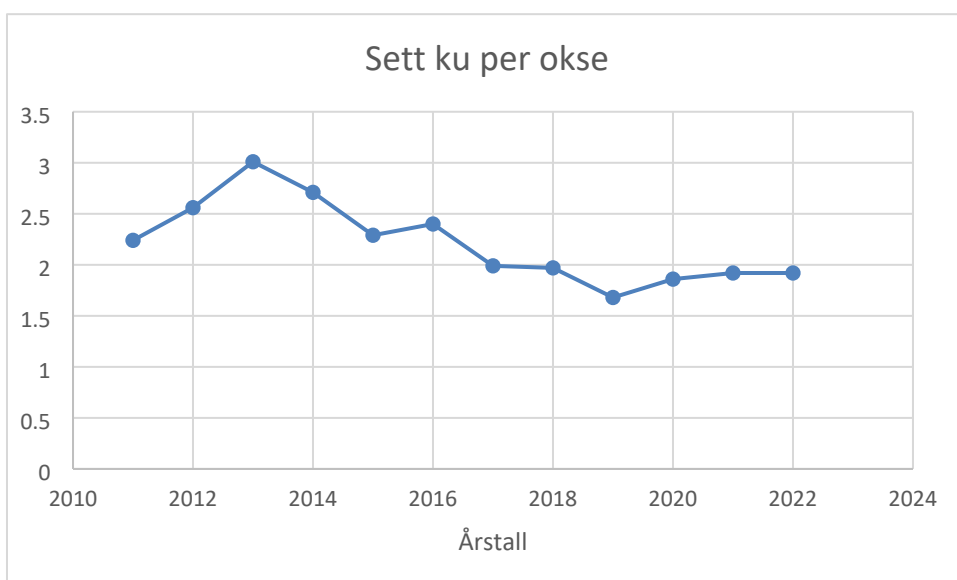

Figur 4. Sett elg per jegerdag.

Sett ku pr. okse

Sett ku pr. okse forteller oss kjønnsforholdet blant de observerte elgene. Generelt bør dette forholdet være 1,5 –2 ku per okse for å sikre at det er tilstrekkelig med okser så kuene blir bedekt på første brunsten.

Status: Kjønnsforholdet har vært noe over to ku per okse i Eidskog siden 2011, men har holdt seg forholdsvis stabil på litt i underkant av 2 siden 2020.

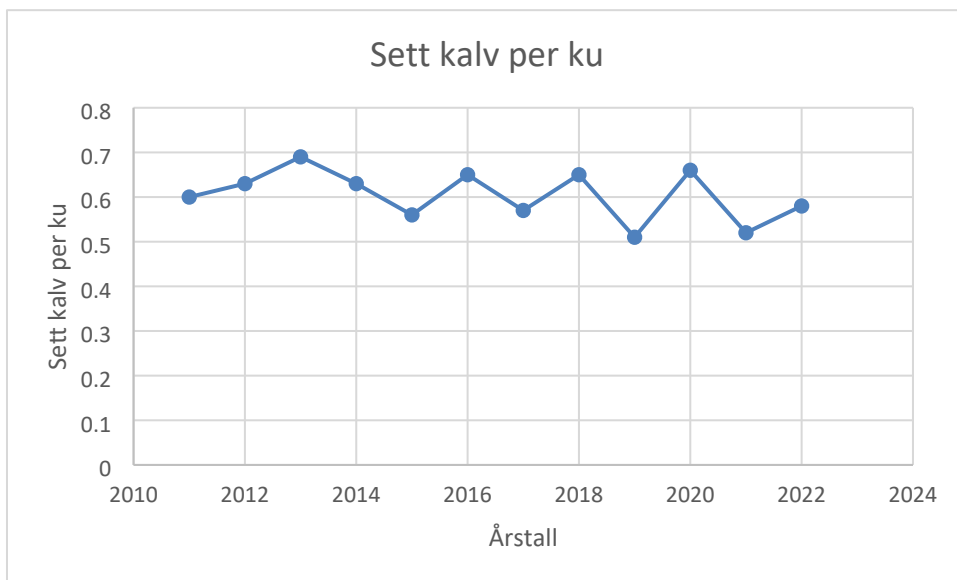

Figur 5. Sett ku per okse.

Sett kalv pr ku

Kalveraten, kalv per ku viser gjennomsnittlig antall kalver per ku, og gis som et forhold i kommatall. 0,6 betyr at kuene har gjennomsnittlig 0,6 kalver hver. Kubestanden i denne sammenhengen inkluderer også kviger, da det ikke skiller på alder på hodyr uten kalv. Ved tilstedeværelse av ulv, og spesielt revir, vil kalveraten synke drastisk da ulven tar en stor del av kalveproduksjonen.

Status: I 2011 var kalveraten 0,6 kalv per ku i Eidskog. Siden den gang har kalveraten fluktuert mellom 0,5 og 0,7, men var i 2022 litt i underkant av 0,6 kalv per ku.

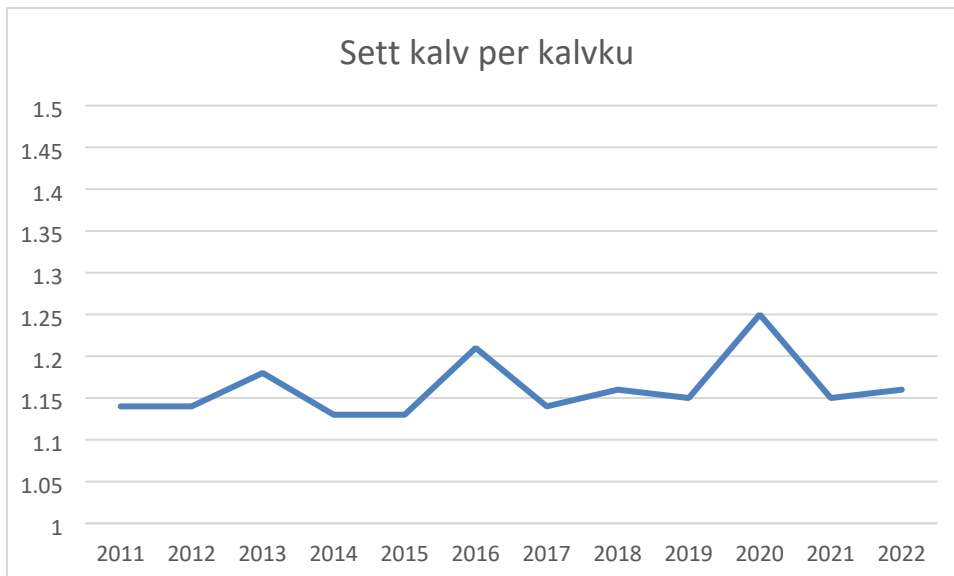

Figur 6. Sett kalv per ku.

Sett kalv per kalvku

Tvillingraten, kalv per kalvku, er hvor stor andel av kalveførende ku som har to kalver. Også her er tallet et forholdstall. 1,30 betyr at 30 % av kalveførende ku har to kalver. Kubestanden som ligger bak tvillingraten inkluderer naturlig nok ikke kviger.

Status: I 2022 var tvillingraten i Eidskog på 1,16 og av grafen kan man se at tvillingraten har fluktuert mellom 1,15 og 1,25 siden 2011.

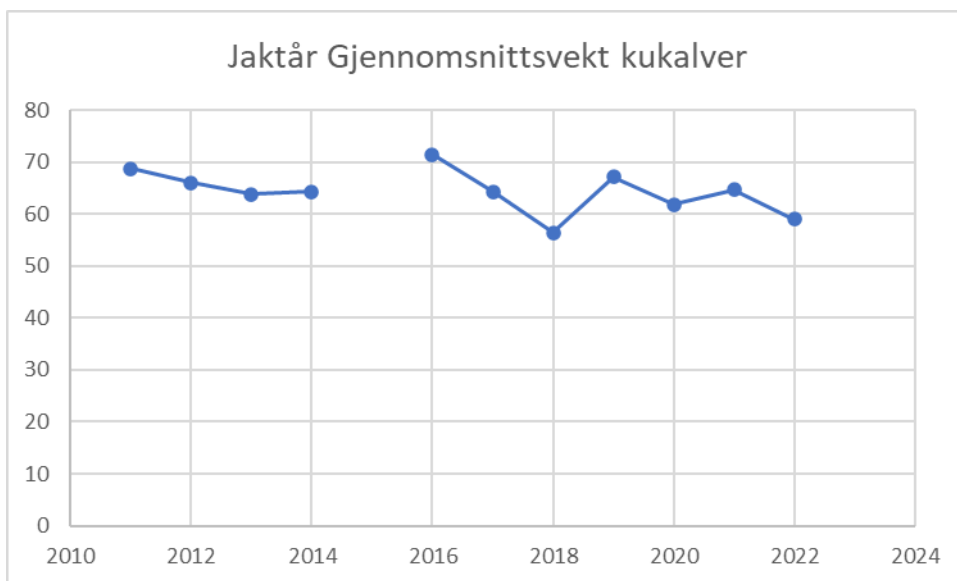

Figur 7. Sett kalv per kalvku (tvillingrate).

Slaktevekter, kalv og åring

Slaktevekter er viktige, fordi de sier noe om kondisjonen i elgbestanden derfor er det også viktig at slaktevekten registreres inn i Hjorteviltregisteret. Individuer med god kondisjon øker kvaliteten på elgstammen. Hva bestemmer kondisjonen? Her er det mange faktorer inne i bildet. Alder vil være en av dem, opp til et visst nivå. Beite er tradisjonelt brukt som begrensende faktor. Det diskuteres om det er vinter -eller sommerbeite som har størst betydning. Undersøkelser har vist at tap i kroppsvekt for elg skjer vinterstid, mens økningen skjer sommerstid. Spesielt kalvevektene ser ut til å være påvirket av temperaturen, men i år med spesielt varm vår, ser samtlige kategorier av dyr ut til å ha blitt påvirket i negativ retning.

For jegeren ute på post kan man ikke skille på hanndyr og hunndyr når det gjelder kalv, men det gjør hjorteviltregisteret. Det er et hull i dataene med slaktevekt i 2015, det samme virker å være tilfellet for ku 1,5 år i 2018. Slaktevekten på kupalver har fluktuert siden 2011, men har holdt seg mellom 60-70 kg, med unntak av 2018 med tørkesommeren. I 2022 var gjennomsnittlig slaktevekt på kupalv 60 kg. Slaktevekten for oksekalfv har også fluktuert noe mellom år siden 2011 mellom 64 og 74, men i 2022 var gjennomsnittsvekten på ca. 67 kg – som i 2018. Gjennomsnittlig slaktevekt for ku 1,5 år har variert mellom 108-137 kg de 10 siste åra. Slaktevekter for okser 1,5 år har fluktuert noe mer, og var på sitt laveste i 2022 med en gjennomsnittlig slaktevekt på 129,5 kg. På grunn av hull i dataene er det vanskelig å si noe om utviklingen av slaktevekter gjennom år, det henstilles derfor til at rettighetshavere er flinke til å registrere den type data. Det gir et bedre grunnlag for forvaltningen. På grunn av manglende grunnlag er det vanskelig å si noe om slaktevekt og kondisjon for de større dyra, derfor er det unnlatt i denne planen. Man kan finne en fullstendig oversikt over slaktevekter med mer på Hjorteviltregisteret.

Figur 8. Gjennomsnitt slaktevekt for kupalver.

Figur 9. Gjennomsnitt slaktevekt for oksekalver.

Rådyr

Rådyrbestanden styres både av ovenfra og ned (top-down) og nedenfra og opp (bottom-up) mekanismer. Nedbørsmengde og temperatur har mye og si for rådyra, men det har også predasjon fra rev, gaupe og jakt. Det er det totale trykket som avgjør hvordan bestanden påvirkes. Under harde vintre hvor det er kaldt og store mengder med snø får bestanden seg en knekk, det er gjerne de eldre dyra som bukker under da. Predasjon av rødrev er sterk på rådyrkillinger – en rødrevfamilie tar om lag 40 rådyrkillinger i året. Predasjon av gaupe er enda sterkere faktor fordi gaupa også tar voksne dyr, produksjonsdyra som skal føre bestanden videre. En familiegruppe av gaupe tar ca. 50 rådyr per år.

Status

Status på rådyrbestanden er det vanskelig å si noe konkret om, da antall felte rådyr er kraftig underrapportert (her MÅ rettighetshaverne skjerpe seg). Andelen innrapporterte rådyr er faktisk så lav at man umulig kan lage som fornuftig statistisk grunnlag av å innrapportere data. Sammenligner man dataene med det som er oppgitt av jegerregisteret får man et annet resultat, men har du fått fellingstillatelse av kommunen skal fellingsresultatet rapporteres dit eller i hjorteviltregisteret etter endt jakt.

Tabell 2. Antall tildelte og antall felte rådyr i Eidskog kommune siden 2011.

Jaktår	Tildelt totalt	Felte totalt
2011	0	2
2012	0	5
2013	0	4
2014	263	114
2015	261	126
2016	261	152
2017	266	165
2018	271	154
2019	299	177
2020	176	150
2021	344	92
2022	347	71

Hjort

Det ble i 2021 åpnet for hjortejakt i Eidskog kommune. Det ble åpnet for jakt på henholdsvis spissbukk og kalv. I 2022 ble det felt to spissbukker. De siste årene har det blitt observert mer hjort i kommunen. Det har også blitt etablert en hjortefarm på Grønnerud, hvor det stadig observeres ville individer på utsiden av innhegningene.

På grunn av en feil i hjorteviltregisteret er det kun registrert sett hjort for 2022, ikke bakover i tid.

Minstearealet for hjort er nå 60 000 dekar, som i praksis vil si at hvert vald har fått tildelt 1 spissbukk eller kalv (på fellingstillatelsene står det spissbukk, da det er tillatt med nedklassifisering til kalv).

Tabell 3. Sett hjort, 2022.

Jaktår	Spissbuk k	Bukk	Kolle	Kalv	Ukjent	Sum sette hjort	Antall jegerdager	Antall jaktfelt
2022	2	2	12	3	5	24	107	5

Tabell 4. Felt hjort, 2022.

Jakt år	Hann kalv	Hunn kalv	Hann 1 ½ år	Hunn 1 ½ år	Hann 2 ½ år og eldre	Hunn 2 ½ år og eldre	Sum felte hjort	Antall jegerdager	Antall jaktfelt
2022	1	0	1	0	0	0	2	107	5

Fallvilt

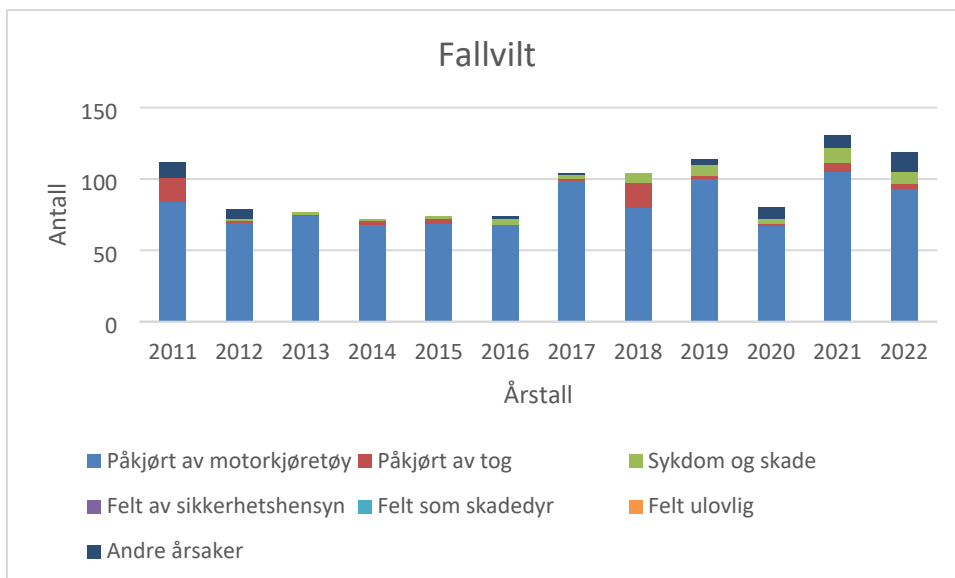
Fallvilt er definert som alt vilt som ikke avlives under jakt og fangst. Landsdekkende årsak til irregulær avgang er trafikk på vei og jernbane. Som man kan se av statistikken hadde fallvilt en «all time high» i 2021, dette på tross av stengt grense til Sverige store deler av året. I 2022 gikk antall hendelser noe ned, men som grafen viser har antall hendelser steget siden 2017, den lave andelen av 2020 kan skyldes stengt svenskegrense store deler av det året også.

Høsten 2022 var spesiell da det var en del påkjørsler ved rapsåkeren ved rv2. på Magnor. I framtida må det skapes en dialog med bøndene for å finne en løsning som er god for begge parter, så man ikke havner i den situasjonen en gang til. Dersom det skulle oppstå problemer på strekningen igjen har vi et datagrunnlag å vise til som tilsier at strekningen er spesielt farlig – i håp om at Statens vegvesen kanskje setter ned farten på strekningen midlertidig.

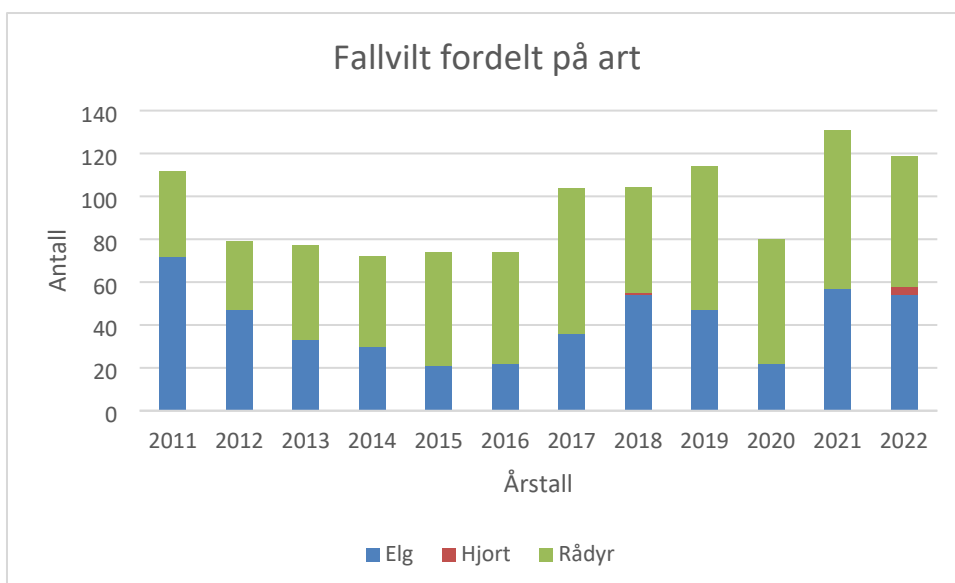
Det har også vært en del snakk om eventuell fôring for å holde dyra unna veien, men på grunn av CWD er Mattilsynet strengere enn noen gang med slike tillatelser, det kreves ekstreme forhold for at man skal få tillatelse til det. Tillatelsen vil også gjelde i et svært begrenset tidsrom.

Status

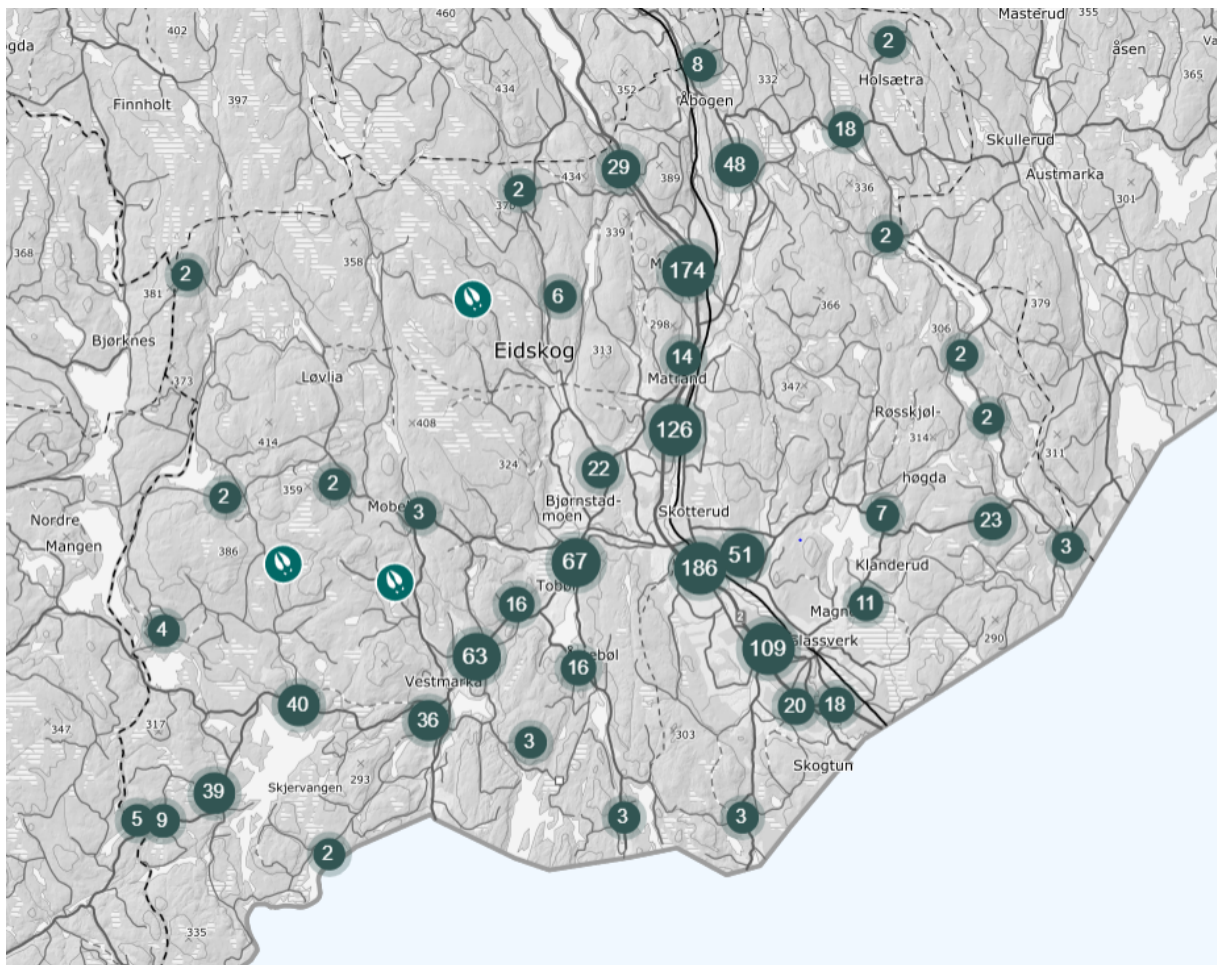
I 2022 ble det registeret 119 hendelser med fallvilt (fra 01.01.22 til 31.12.22).

Figur 10. Antall hendelser knyttet til fallvilt siden 2011 (01.01.11-31.12.22).

Figur 11. Fallvilt fordelt på elg, hjort og rådyr.

Figur 12. Hendelsesoversikt fallvilt, 2011- mai, 2023.

Beiteressursen

Faktorer som rettet avskytning og god mattilgang pga. bestandsskogbruket for noen tiår siden har ført til at vi har en høy elgbestand i Norden. Dette fører stedvis til høyt beitepress på elgbeitene, spesielt i vinterområdene.

Status

Det er per i dag ikke foretatt elgbeitetakst i Eidskog kommune. Dette gjør det vanskelig å si noe om mattilgangen i området. Slaktevektdata fra elg hos ungdyr og kalv viser at disse er relativt stabile, noe som indikerer at også beiteressursen er stabil. Vegetasjonsanalyser med områder hvor hjorteviltet er gjerdet ute.

Vegetasjonsanalyser med utgjæring av hjortevilt er et samarbeidsprosjekt mellom ERRØ og Norsk institutt for naturforskning (NINA). Målet med prosjektet er å studere den kortsiktige og langsiktige effekten av hjorteviltbeiting, og å benytte denne kunnskapen til å si noe om bærekraftige hjortevilttettheter i ERRØs område. De første utgjæringene ble etablert sommeren 2011. Fire stykker i Aurskog-Høland og to i Eidskog. Samtidig fikk prosjektet tilgang til tre allerede etablerte utgjæringene i Sør-Odal. Vegetasjonsanalyse av samtlige 9 uthevninger ble foretatt i 2010. I 2012 ble ytterligere sju utgjæringene oppført. En i Fet, en i

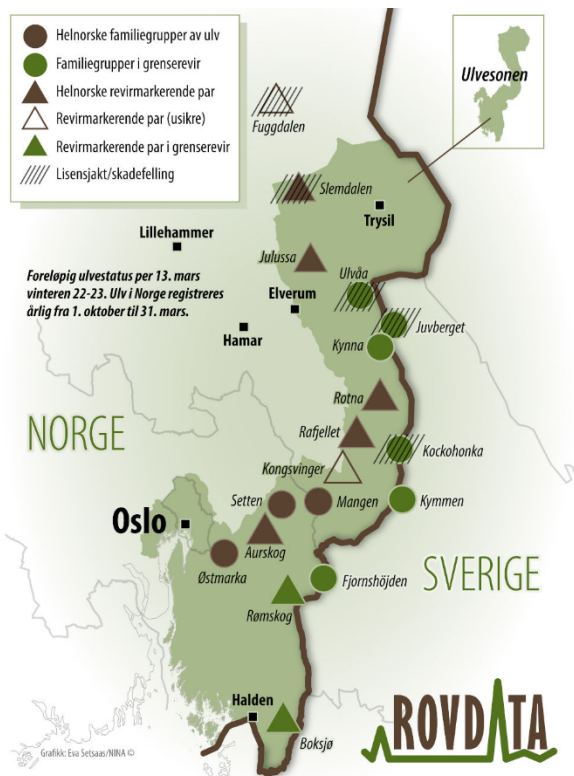
Sørum, to i Nes, to i Kongsvinger og en i Nes/Eidskog. Vegetasjonsanalyser ble også her foretatt året før oppføringen. Det er nå etablert 16 utgjæringer på 20x20 meter med tilsvarende referanseflater. Utgjæringer er fordelt i alle kommunene på en slik måte at de er representative for vårt forvaltningsområde. Prosjektarbeidet vil medføre oppfølging og vedlikehold i løpet av prosjektperioden som er 20 år.

Rovdyr

Ulven tar i stor grad elg. Om lag 95 % av ulvens diett består av elg, hvorav kalv står for om lag 80% av antall tatt elg. Forskning viser at et ulverevir tar 100-140 elg årlig, uavhengig av revirstørrelse eller antall ulv i flokken. Det betyr at tapet av elg vil bli 6 ganger så høyt per arealenhet i et lite revir (250 km²) som i et stort (1500 km²). Ved store ulveflokker eter ulven opp mer av byttet enn ved små flokker. Predasjon fra ulv har store konsekvenser for de elgbestandene i kommunen.

Status

Hele Eidskog ligger i forvaltningsområdet for ulv – kalt ulvesonen. Eidskog ligger i brytningspunktet mellom flere kjente revir (se kart fra Rovdata under). Disse revirene har stor innvirkning på elgbestanden i Eidskog. Det er dog stor forskjell i påvirkning fra ulv innad i kommunen. Elg utgjør uansett en stor del av dietten til ulv også i Eidskog. Dette må forvaltningen ha med i beregningene når kvoter og avskytningsprofiler settes. Det er liten tvil om at den synkende kalveraten i Eidskog i stor grad er et resultat av at kalvene tas av ulven. Det er derfor viktig at produktive kuer spares. Vald som ikke er direkte berørt av ulverevir bør også ta hensyn til ulvens predasjon i avskytingen. Jokeren er kuene, både de med og de uten kalv. I ulverevir går en stor andel av kuene uten kalv, da ulven har tatt kalven(-e). I ulverevir er det derfor svært viktig å være forsiktig med å felle kuer som går aleine eller det som antas å være «kvige». Dette er i de fleste tilfeller produktive kuer som har mistet kalvene til ulven, og resultatet kan være at det skytes produktive kuer i tro på at det er kvige eller ku som ikke har produsert kalver. For å sikre at man kan jakte elg også i fremtiden er det essensielt å bevare den reproduktive delen av bestanden. Ved å spare hodyr vil andelen produktive kuer i bestanden øke, og produksjonen vil kunne økes uten å øke beitepresset.

Kart fra Rovdata, foreløpig reviroversikt 2023 (pr. 13. mars, sist oppdatert).

Målsettinger

Felles målsettinger for forvaltning av alle artene

Viltressursene skal forvaltes innenfor de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter. Det er et mål å legge til rette for lokal forvaltning av viltressursene i et næringsmessig og rekreasjonsmessig perspektiv. Samtidig er det en målsetting at viltbestandene skal reguleres på et bærekraftig nivå som tar hensyn til naturgrunnet og andre samfunnsinteresser.

Eidskog har følgende overordnede målsettinger:

- Mål for en bærekraftig forvaltning: Forvaltningen av viltet skal legge til rette for stabile bestander på et bærekraftig nivå i forhold til naturgrunnet og mulige skader på andre interesser.
- Mål for organisering av jakt: Forvaltningen av jaktbart vilt skal være bestandsrettet og i størst mulig grad basert på bestandsplaner.
- Kommunen skal legge til rette for og stimulere til hensiktsmessig organisering mellom jaktrettshaverne. Det er et langsiktig mål at forvaltningen av jaktbart vilt samordnes innenfor valdene.
- Mål for næring/rekreasjon: Forvaltningen av viltet skal gi muligheter for en næringsinntekt for rettighetshaverne og samtidig legge til rette for allmennhetens muligheter for å utøve jakt og friluftsliv.

- Mål for rovdyrforvaltning: Eidskog kommune skal arbeide sammen med andre kommuner for å etablere en aktiv forvaltning av de store rovdirene innenfor Eidskog kommune. Kommunen skal oppfordre til å registrere og rapportere inn spor tegn og observasjoner av rovdyr til Statens naturoppsyn.

Målsettinger for elg

Eidskog kommune ønsker å opprettholde en sunn og god elgbestand, som kan høstes av også i fremtiden. Gjennom bestandsplanene er det valdene som samkjører en samfunnsmessig forvaltning med et bærekraftig og effektivt uttak av dyr, kjøtt og ivaretagelse av trofédyr. Eidskog kommune mener dette resultatet best oppnås ved at andelen kalv i uttaket er moderat til høy, samt at uttak av voksen ku og kapitalokse holdes på et lavere nivå. Resultatet av å ha et mål om 2 kuer pr. okse i gjennomsnitt vil være en høyere avkastning i form av antall skutte dyr. En høyere avkastning per dyr, sammen med kalvedominert avskyting vil bidra til en lavere vinterstamme med færre påkjørsler i utsatte perioder av året (sen høst, vinter og vår).

Tabell 5. Målsetting for elg med forrige og kommende planperiode. * indikerer usikkerhet, på grunn av predasjon.

Parameter	Status 2016	Mål 2017-2021	Status 2022	Mål 2023-2027
Kalv pr. ku	0,67	0,7*	0,58	0,7*
Kalv pr. kalvku	1,21	1,2*	1,16	1,2*
Ku pr. okse	2,37	Under 2,5	1,92	Under 2,5
Slaktevekt kalv samlet	70	Over 70 kg	66,6 kg	Over 70 kg
Slaktevekt åringer samlet	140	Over 135 kg	128,3	Nok data
Andel kalv i avskyting		70%		50 % kalv 70 % kalv og ungdyr
Fallvilt elg, andel av felt	6 %	Ikke over 7 %		Ikke over 7 %
Aldersanalyse	Ikke data	Vurdere behov	Ikke data	Vurdere behov

Målsettinger for rådyr

Hjorteviltforskriften har pr. i dag ingen krav om bestandsplan for rådyr.

Kommunen og rettighetshaverne skal ha et tett samarbeid og følge opp rådyrstammen, da strenge vintre i sammenheng med predasjon fra gaupe og rev kan redusere en bestand raskt og drastisk.

Målsetting:

Det er en målsetting at man har et sunt kjønnsforhold og en høy produksjon og avkastning, uten at dette resulterer i økt viltpåkjørsler. Kommunen har en målsetting om en større del av rettighetshaverne forvalter rådyr gjennom bestandsplaner. Har du fått fellingstillatelse på rådyr, skal du også rapportere fangst ved endt jakt (ingen fangst skal også rapporteres). Dette gjøres til kommunen, eller i Hjorteviltregisteret ved bruk av jegernr.

Målsetting hjort:

Det finnes lite data som kan si noe om hjortebestanden i Eidskog kommune, men vi har data fra 2022. Det ble åpnet for hjortejakt i Eidskog i 2021, og de første individene ble felt i 2022 (en spissbuk og en kalv). Det er viktig å ha et bevisst mål angående fremtidig forvaltning av arten. Det er også viktig å starte jakten på hjort tidlig, for å få ned den mulige konflikten med arten, samt høste av overskuddet.

Målsetting: Øk kunnskap om hjortebestanden. Kommunen oppfordrer elgvaldene til å rapportere sett hjort under elgjakt på lik linje som sett elg.

Målsettinger for andre arter

Villsvin

Kommunen har ikke villsvin som arbeidsfelt, men har i 2020 og 2021 vært med å opprette en dialog mellom rettighetshavere og det som kalles Villsvinprosjektet som hvor blant annet Norskog har en sentral rolle. Noen av valdene har valgt å gå inn i prosjektet og har fått på plass et grunneiersamarbeid. Villsvin kan være en utfordring for landbruket, men er også en stor jakt- og kjøttressurs.

Bestandsplaner på elg

I Eidskog har alle valdene egne bestandsplaner. Et bestandsplanområde er to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg eller hjort. Bestandsplanområdet teller et enkelt vald må minimum disponere 20 ganger minstearealet for å få tildelt frie dyr etter utarbeidet avskyttingsavtale. Det må også oppnevnes en representant som opptre på vegne av bestandsplanområdet valdet ovenfor kommunen. Et vald kan søke om en flerårig bestandsplan til kommunen, inntil 5 år, på hjort eller elg. Søknaden skal inneholde 6 punkter som kommer frem i §13 i hjorteviltforskriften. Det må søke innen 1. mai og kommunen må behandle søknaden innen 15. juni.

Alternativet til bestandsplan er rettet avskytning gjennom kvote fra kommunen. Det er en mer låst forvaltningsmodell som gir mindre frihet til rettighetshaverne, og kan benyttes når valdene ikke disponerer minimum 20 ganger minsteareal.

De kommunale målene som fremkommer av denne plan, følges opp gjennom utarbeidelse eller revideringer av konkrete bestandsplaner. Den kommunale målsettingen har en varighet på 5 år, men skal kontinuerlig ha oppfølging mot hvordan hjorteviltet utvikler seg lokalt. Det er viktig å kunne være klar for å sette inn strakstiltak hvis man får drastiske bestandsendringer som følge av predasjon, viltpåkjørsler, mottilgang eller sykdom. Eidskog kommune ønsker at bestandsområdene får vide rammer, da det er bestandsplanområdene som kjenner forholdene lokalt.

Eidskog kommune ønsker å oppfordre valdene til følgende:

- **Ha kun treårige bestandsplaner**
- **Oppfordrer til at andelen kalv i uttaket bør være om lag 50 %, og at uttak kalv og ungdyr bør utgjøre ca. 70 %**
- **Det oppfordres videre til at uttaket fordeles som følger: 10 % eldre hundyr, 20 % eldre hanndyr**
- **Det er den fysiologiske alderen på dyret som vil bli gjeldende som dyrets alder (avgjort av kontrollør)**
- **Redusere avskytingen av voksen ku –for å beholde de produktive dyrene**
- **Øke andelen stor okse i bestanden**
- **Fellingsprosenten bør minimum være 80 % pr år i planperioden**
- **Det gis ikke anledning til å overføre ikke skutt elg ett år til neste års jakt**

Bestandsplanen skal oppfylle følgende

- Planen skal ha maks femårs varighet, men det oppfordres til tre år
- Ha et tellende areal på minst 20 ganger minsteareal –dvs. 60 000 dekar
- Ha opplysning om hvilken art søknaden gjelder for
- Kart som tydelig viser grensene for bestandsplanområdet/valdet
- Oversikt over tellende areal for valdet samlet
- Underskrift fra valdansvarlig representant
- Navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift for valdrepresentanten
- Inneholde konkret målsetting for bestandsutviklingen og plan for den årlige avskytingen i antall, fordelt på alder og kjønn (minimum fordelt på kalv, voksen hann og voksen hunn)
- Rutiner for innsamling/rapportering av bestandsdata
- Overholde frister

Mislighold av bestandsplan:

Ved mislighold av bestandsplanen (med det menes at fellingsprosenten er betydelig lavere enn det som er omsøkt i bestandsplanen) vil valdet i første omgang få en skriftlig advarsel. Dersom misligholdet i henhold til bestandsplanen fortsetter, vil kommunen trekke tilbake bestandsplanen og valdet vil bli tildelt kvote etter kvote for rettet avskyting.

Kommunen kan trekke godkjenningen av bestandsplanen tilbake og tildele nye fellingstillatelser dersom arealkravet i § 15 ikke lenger er oppfylt, ved manglende rapportering, ved vesentlig uforutsette endringer i bestanden i området eller ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan, herunder avvik i forhold til årlig planlagt avskyting i antall, kjønn eller alder. Frist for kommunen til å trekke godkjenningen tilbake er 1. april.

Kommunen har mulighet til å fravike det fastsatte minstearealet med 50 prosent opp eller ned. Avvik fra minstearealet er et enkeltvedtak som skal gjelde et bestemt geografisk område og for en bestemt tidsperiode, fortrinnsvis kun ett år. Vilkårene for fravik framgår i

bestemmelsen. Vedtaket skal begrunnes og kan påklages av partene. Avvik fra minstearealet gjelder kun for beregning av fellingskvote for det valdet eller de valdene som inngår i det bestemte geografiske området.

Rettet avskyting elg

For vald uten godkjent bestandsplan beregnes antall fellingstillatelser ved å dividere valdets tellende areal med gjeldende minsteareal. Fellingstillatelse gis hvert år, og skal fordeles på følgende kategorier for elg:

- elgkalv (½ år)
- voksne hunndyr (1½ år og eldre)
- voksne hanndyr (1½ år og eldre)

Kalv kan felles i stedet for voksne dyr. Ved rettet avskyting av elg i Eidskog gis følgende kvote:

- **70 % kalv (½ år)**
- **15% voksne hunndyr (1½ år og eldre)**
- **15% voksne hanndyr (1½ år og eldre)**

Bestandsplan rådyr

Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet eller minst 10 000 dekar kan etter søknad tildeles fellingstillatelse for rådyr som kvotefri jakt. Før kvotefri jakt på rådyr tildeles krever kommunen at jaktrettshaver utarbeider en plan med følgende innhold:

- Konkrete mål for utviklingen av rådyrbestanden
- Plan for den årlige avskytingen i antall, fordelt på alder og kjønn
- Dokumentert grunneierliste med oversikt over gårds-og bruksnumre og tellende areal. Oversikt over tellende areal og valdets avgrensning på kart
- Navn og adresse for valdansvarlig

For rådyrvald som ikke disponerer tilstrekkelig areal til å ha bestandsplan: Kommunen tildeler fellingstillatelse for rådyr til godkjente rådyrvald årlig. Fellingstillatelsen gjelder innenfor det godkjente valdet, og dyrene gis som frie dyr.

Bestandsplan hjort

Slik situasjonen er per i dag er det ikke nødvendig for valdene å lage noen bestandsplan for hjort. Det kan hende det blir behov for det senere, men ikke i denne omgang.

Kontroll

Kommunen gjennomfører kontroll av felt elg, jaktlag/jegere, ettersøkshunder og tilfeldig oppsyn. Valdet er ansvarlige for at forholdene ligger til rette for en forsvarlig kontroll av felte dyr: Det skal være mulig å sammenholde hode/kjeve og slakt. Fallplass skal være mulig å påvise.

Viltfond

Formål: Formålet med kommunalt viltfond er å skape økonomisk bakgrunn for å fremme viltforvaltningen i kommunen. Kommuner der det er adgang til jakt etter elg og/eller hjort skal etablere et kommunalt viltfond. Viltfondet kan blant annet benyttes til å etablere og rullere bestandsplaner.

Retningslinjer for kommunalt viltfond –vedtatt i Eidskog Kommunestyre 3.9.2002. Viltfondets inntekter utgjøres av fellingsavgifter og inntekter fra salg av kjøtt fra skadet vilt/fallvilt.

Av viltfondets totale, årlige inntekter skal 40% avsettes til dekning av kostnader ved ivaretagelse av fallvilt/skadet vilt. Ubenyttede midler etter årsoppgjør kan disponeres til andre formål innenfor fondets formål. Fellingsavgiftens for elg følger øvre nasjonale ramme, som blir vedtatt hvert år i Statsbudsjettet.

Handlingsplan frem til neste revisjon av mål og retningslinjer

Tabell 6. Handlingsplan. Denne planen var også med i forrige periode.

Oppgave	Ansvar	Samarbeidspartner	Gjennomføring
Ivareta hjorteviltet i arealplanleggingen	Kommunen	Rettighetshavere	Kontinuerlig
Fallviltarbeid	Kommunen	Statens vegvesen, Jernbaneverket, Fylkeskommune og Politiet	Kontinuerlig
Oppdatere data på Hjorteviltregisteret	Kommunen	Rettighetshavere	Årlig
Øke kunnskapen om beitet	Rettighetshaver	Kommunen	I løpet av perioden?
Øke kunnskapen om hjort i kommunen	Kommunen	Rettighetshavere	Årlig
Bestandsplaner	Rettighetshaver	Kommunen	Hvert 3. år
Kontroll	Kommunen	Rettighetshavere	Årlig
Viltfond	Kommunen		Kontinuerlig